

Джон Максвелл Кутзее — південноафриканський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури (2003), двічі лауреат Букерівської премії (1983, 1999), автор тринадцяти романів, численних збірок автобіографічних і документальних есеїв.

Життя професора Девіда Лур'є, який через роман зі студенткою втратив репутацію, роботу й амбіції, повернулося з ніг на голову. Він уникає колег і вислуховує докори від колишньої дружини. Чоловік вирішує пожити в доньки Люсі, навіть не підозрюючи, що там на нього чекає жорстока розплата. Страшний інцидент, зухвале насильство змушують батька з донькою шукати порозуміння між собою. Драма, що відбувається з Люсі, докорінно змінює і її, і Девідове життя. Це точка неповернення до старих переконань, що ставить перед чоловіком безліч питань, знайти відповіді на які зможе тільки він сам...

ДЖ. М. КУТЗЕЕ

БЕЗЧЕСТЯ

www.bookclub.ua

ISBN 978-617-12-3140-5

9 786171 231405

ЛАУРЕАТ БУКЕРІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ
ЛАУРЕАТ НОБЕЛІВСЬКОЇ ПРЕМІЇ З ЛІТЕРАТУРИ

J. M. Coetzee
DISGRACE

a novel

Дж. М. Кутзее
БЕЗЧЕСТЯ

роман

УДК 821.111(680)
ББК 84(6Пд)
К95

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
J. M. Coetzee. *Disgrace : A Novel* / John Maxwell Coetzee. —
New York : Penguin Books, 2000. — 220 p.

Видається з дозволу Peter Lampack Agency, Inc. 350 Fifth Avenue,
Suite 5300 New York, NY 10118 USA

Переклад з англійської *Єлени Даскал*

Дизайнер обкладинки *Тетяна Волошина*

ISBN 978-617-12-3140-5 (укр.)
ISBN 978-0-14-029640-2 (англ.)

© J. M. Coetzee, 1999
© Depositphotos / теріс, обкла-
динка, 2017
© Hemiro Ltd, видання українсь-
кою мовою, 2017
© Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», переклад
та художнє оформлення, 2017

ОДИН

Для розлученого чоловіка його віку (п'ятдесят два роки) він, на власну думку, досить непогано вирішив проблему із сексом. Щочетверга пообіді їде до Грін-Пойнта. Точнісінько о другій годині пополудні натискає на дзвінок на дверях будинку Віндзор-Меншнз, називає своє ім'я та заходить. Біля дверей із номером 113 на нього чекає Сорайя. Він одразу прямує до спальні, освітленої м'яким світлом та наповненої приємним ароматом, і роздягається. Сорайя виходить із ванної кімнати, скидає свій халат і прослизає в ліжко поряд із ним.

— Ти скучив за мною? — грайливо цікавиться вона.

— Я весь час скучаю за тобою, — відповідає він. Він пестить її медово-коричневе тіло, якого не торкалося сонце; витягає її, цілує груди; вони кохаються.

Сорайя висока й струнка, з довгим чорним волоссям і темними вологими очима. Технічно він достатньо старий, аби бути її батьком; але, знову ж таки технічно, батьком можна стати навіть у дванадцять. Він уже більше року залишається її клієнтом; і Сорайя його цілком задовольняє. Посеред пустельного тижня четвер став оазою *luxe et volupté*¹.

У ліжку Сорайя стримана. Насправді за своєю природою вона радше спокійна, спокійна та покірлива. Загалом у своїх поглядах вона, як не дивно, керується мораллю. Її дратують туристки, котрі оголюють на громадських пляжах груди («вим'я», як вона їх називає); вона гадає, що волоцюг варто відловлювати та змушувати замітати вулиці. Як їй вдається погоджувати свої погляди із власним бізнесом, він не питає.

Оскільки вона дарує йому насолоду, оскільки насолода ця незмінна, він щоразу більше прив'язується до неї. Він вірить,

---

¹ Розкоші та задоволення (фр.). (Тут і далі прим. пер.)

що якоюсь мірою вона відповідає йому взаємністю. Прив'язаність, можливо, ще не любов, але принаймні її двоюрідна сестра. Зважаючи на небагатообіцяльний початок їхнього знайомства, їм обом пощастило: йому, бо знайшов її, і їй, бо знайшла його.

Він знає, що його почуття егоїстичні, а ще в них є щось від підкаблучника. Проте він не припиняє хапатися за них.

За дев'яностохвилинний сеанс він платить Сорайї чотириста рандів, і половину з них забирає агенція «Обачні супутниці». Йому шкода, що доводиться віддавати «Обачним супутницям» так багато. Але саме їм належить 113-й номер та й інші квартири у Віндзор-Меншнз; у якомусь сенсі вони навіть володіють Сорайєю, принаймні цією її частиною, цією функцією.

Колись він розважався думкою запропонувати їй зустрітися у вільний час. Він був би не проти провести із нею вечір, а можливо, навіть цілу ніч. Але не наступний ранок. Він занадто добре знає себе й не хоче випробовувати її наступним ранком, коли стане холодним, похмурим чоловіком, котрий не може дочекатися, коли залишиться на самоті.

Такий у нього характер. І він не збирається змінюватися, для цього він уже застарий. Його характер сформувався й застиг. Череп, а потім характер — ось що найтвердіше в людині.

Слідуй за своїм характером. Це не філософія, він не удостоював це таким найменням. Це просто правило, як Правило Святого Бенедикта¹.

Він може похвалитися чудовим здоров'ям і ясним розумом. За професією він філолог, точніше був ним, і наука досі регулярно нуртує в його єстві. Він живе в межах свого прибутку, у межах свого характеру, у межах своїх інтелектуальних можливостей. Чи щасливий він? За багатьма мірками — так, він переконаний, що щасливий, а втім, не забуває останній хор з «Едіпа»: не називай когось щасливим до самої смерті.

---

¹ Книга заповідей, написаних Св. Бенедиктом Нурсійським (480—547) для ченців, що живуть громадою під керівництвом абата.

У сексуальному плані його характер, хоч і палкий, ніколи не вирізнявся пристрасністю. Якби він обирав собі тотем, це була б змія. Він уявляє собі, що їхня із Сорайєю близькість нагадує злягання змій: довге, зосереджене, але дещо відчужене, дещо сухе навіть у найпалкіші миті.

Цікаво, чи тотем Сорайї теж змія? Безсумнівно, з іншим чоловіком вона стає іншою жінкою, *la donna e mobile*¹. Та все ж на рівні темпераменту їй, певна річ, не вдалося б удавати їхню подібність.

І хоч за своїм родом занять вона розпусна жінка, він довіряє їй — певною мірою. Під час їхніх сеансів він розмовляє із Сорайєю досить вільно, часом навіть відкриває їй душу. Їй відомі його життєві обставини. Вона чула історії обох його шлюбів, знає про його дочку та її злети і падіння. Їй відомо чимало його поглядів.

Про своє життя за межами Віндзор-Меншнз Сорайя не розповідає нічого. Насправді її навіть звать інакше, у цьому він упевнений. Її тіло підказує, що вона народила дитину, а може, і не одну. Можливо, вона взагалі не професіоналка. Можливо, вона працює на агенцію лише один чи два вечори на тиждень, а решту часу живе пристойним життям десь у передмісті, у Райландзі чи Атлоні². Це було б незвично для мусульманки, але в наші дні можливо все.

Про власну роботу він розповідає мало, не бажаючи набридати їй. Він заробляє собі на життя, працюючи в Технічному університеті Кейпа, колишньому Кейптаунському університетському коледжі. Колись він був професором сучасних мов, але оскільки кафедри класичних і сучасних мов закрили під час великої раціоналізації, тепер він ад'юнкт-професор³ комунікації. Як і всім раціоналізованим співробітникам, задля

---

¹ Мінливою панянкою (*итал.*). Перші слова арії герцога Мантуанського з опери Дж. Верді «Ріголетто».

² Передмістя Кейптауна.

³ Тимчасова посада. Основні обов'язки ад'юнкт-професора — викладацька діяльність, а не наукові дослідження.

покращення морального стану йому раз на рік дозволяють читати курс зі своєї спеціальності, незалежно від кількості студентів, що на нього записалися. Цього року він читає курс про поетів-романтиків. А решту часу викладає курси комунікації для першокурсників — «Комунікаційні навички» та для другокурсників — «Передові комунікаційні навички».

Хоча він щодня присвячує кілька годин своїй новій дисципліні, перша її констатація, сформульована в підручнику з комунікацій для першокурсників, видається йому безглуздою: «Людська спільнота створила мову з метою передачі думок, почуттів і намірів від однієї людини до іншої». На його думку, яку він тримає при собі, мовлення сягало своїм корінням пісні, а пісня народилася з необхідності заповнити звуком величезну й досить порожню людську душу.

За свою кар'єру, що розтяглася вже на чверть століття, він опублікував три книжки, жодна з яких не викликала резонансу чи бодай перешіптувань: перша стосувалася опери («Бойто¹ і легенда про Фауста: генеза Мефістофеля»), друга — видінь як утілень еросу («Видіння Річарда святому Вікторові») і третя — Вордсворта² та історії («Вордсворт і тягар минулого»).

Кілька останніх років він розважався ідеєю написати роботу, присвячену Байронові. Спочатку він думав, що це буде чергова книжка, черговий критичний опус. Але всі його спроби взятися за написання загрузли в болотах нудьги. Правда в тому, що він стомився від критицизму, від прози, що вимірюється ярдами. Насправді йому хотілося писати музику: «Байрон в Італії», роздуми на тему кохання між статями у формі камерної опери.

Поки він стоїть обличчям до своїх класів на заняттях із комунікації, у його свідомості пурхають фрази, мелодії, фрагменти пісень із ненаписаного твору. Він ніколи не був видатним учителем; а в цьому видозміненому і, на його думку, спотвореному навчальному закладі чувається не у своїй

¹ Італійський композитор і поет, який прославився як автор лібрето до деяких опер Джузеппе Верді.

² Англійський поет-романтик. Видатний представник «Озерної школи».

тарілці ще більше, ніж зазвичай. Хоча з іншого боку, так само почуваються його колеги з давно минулих днів під тягарем освіти, що не відповідає завданням, які потрібно виконувати; клірики пострелігійної ери.

На студентів він не справляє враження, оскільки сам не поважає матеріал, який викладає. Коли він розмовляє, вони дивляться крізь нього й забувають його ім'я. Їхня байдужість турбує його більше, ніж він зізнається. Та все ж він досконало виконує свої обов'язки перед ними, їхніми батьками і державою. Місяць за місяцем він дає їм домашні завдання, збирає їх, читає і виставляє оцінки, виправляє пунктуаційні помилки, правопис, уживання слів, цікавлячись слабкими аргументами й додаючи до кожної роботи коротку зважену критику.

Він продовжує викладати, бо це забезпечує його коштами для існування; а ще тому, що це вчить його скромності, нагадує йому, хто він у цьому світі. Тут не уникнути іронії: той, хто прийшов навчити, отримує найпронизливіший з уроків, а ті, хто прийшли навчитися, не вчать нічого. Про цю особливість своєї професії він не розповідає Сорайї. Сумнівається, що в її професії є схожа іронія.

На кухні квартирки в Грін-Пойнті є чайник, пластикові горнятка, бляшанка з розчинною кавою і ваза з пакетиками цукру. У холодильнику — запас пляшок із водою. У ванній кімнаті є мило і стоси рушників, а у шафіці — чиста постіль. Свою косметику Сорайя тримає в невеличкій валізці. Місце для любовних зустрічей і нічого більше: функціональне, чисте, добре облаштоване.

Коли Сорайя вперше приймала його, вона нафарбувала уста яскраво-червоною помадою, а очі — густими тінями. Йому не сподобався її липкий макіяж, і він попросив її зняти його. Вона послухалася та відтоді більше ніколи не фарбувалася. Старанна учениця, податлива, поступлива.

Йому подобається робити їй подарунки. На новий рік він подарував їй полив'яний браслет, на Курбан-байрам — малахітову

чапельку, котра впала йому в око в сувенірній крамничці. Йому подобається її анітрохи не награне задоволення.

Його дивує, що дев'яноста хвилин на тиждень, проведених у жіночій компанії, вистачає, аби зробити його щасливим; його — чоловіка, котрий частенько думав, що потребує дружини, дому і шлюбу. Урешті-решт виявилось, що його потреби легкі й швидкоплинні, мов у метелика. Жодних емоцій чи радше жодних, окрім найглибшої, найнегаданішої: остинато¹ вдоволеності, що нагадує автомобільний гул і заколисує міського жителя, а для селянина скидається на нічну тишу.

Він думає про Емму Боварі, котра зі скляним поглядом вдоволено повертається додому, після того як цілий день невтомно трахалась. «Оце так блаженство!» — каже Емма, милуючись собою у дзеркалі. Ось блаженство, яке оспівують поети! Ну, якби нещасній примарній Еммі вдалося дістатися до Кейптауна, він би якось у четвер пообіді взяв її з собою, щоб показати, яким може бути блаженство: м'яке блаженство, пом'якшене блаженство.

А потім одного недільного ранку все змінюється. Він виходить у справах до міста; іде по Сент-Джордж-стрит, аж раптом помічає струнку фігуру в натовпі перед собою. Жодних сумнівів, це Сорайя в супроводі двох дітей, двох хлопчиків. Вони несуть згортки — ходили на закупи.

Якусь мить він вагається, а потім, не наближаючись, іде назирці. Вони зникають у «Рибній корчмі капітана Дорега». У хлопчиків блискуче Сорайїне волосся й темні очі. Вони точно її сини.

Він минає корчму, а потім повертається й удруге проходить повз «Капітана Дорега». Вони втрьох сидять за столиком біля вікна. На коротку мить Сорайя через скло зустрічається з ним поглядами.

---

¹ Прийом, заснований на багаторазовому повторенні в музичному творі будь-якої мелодійної або ритмічної фігури, гармонійного обороту, окремого звуку.

Він завжди був людиною міста, почувався вдома серед течії людських тіл, де розповзається ерос і стрілами спалахують погляди. Але про погляд, що майнув між ним і Сорайєю, він одразу ж пошкодував.

На побаченні наступного четверга жоден із них не згадує того, що сталося. Однак спогад про це ніяково висить в повітрі між ними. Він не має жодного бажання порушувати те ризиковане подвійне життя, яке Сорайя, імовірно, веде. Він цілком підтримує подвійне життя, потрібне життя, життя, прожите у відсіках. Правду кажучи, якщо й відчуває до неї щось, то лише ще більшу ніжність. «Твоя таємниця в безпеці зі мною», — хотів би він сказати їй.

Утім, ані він, ані вона не можуть забути того, що трапилося. Двоє маленьких хлопчиків з'явилися між ними й тихенько, мов тіні, граються в куточку кімнати, де їхня мати кохається з незнайомцем. У Сорайїних обіймах він на мить перетворюється на їхнього батька: вітчима, прийомного батька, тіньового батька. Опісля, устаючи з її ліжка, він відчуває, як їхні допитливі погляди потайки вивчають його. Мимоволі його думками заволодіває інший батько, справжній. Чи хоча б здогадується він, чим займається його дружина, чи обрав блаженне незнання?

У нього самого не було сина. Дитинство його минуло в жіночій родині. Коли мати, тітки та сестри залишилися позаду, їхнє місце зайняли коханки, дружини й донька. Жіноча компанія зробила з нього жіночого обожнювача та разом розпутника. Завдяки своєму зросту, своїй статури, своїй оливковій шкірі й хвилястому волоссю він завжди міг розраховувати на певний рівень магнетизму. Якщо він особливим чином із особливим наміром дивився на жінку, можна було розраховувати, що вона не відведе очей. Саме так він і жив роками, десятиліттями; таким був каркас його життя.

Одного дня все це закінчилося. Без жодних попереджень сила зникла. Погляди, які колись відповідали йому, тепер байдуже ковзали повз нього. За одну ніч він перетворився на

привида. Тепер, якщо він хотів жінку, мусив навчитися добиватися її або купувати її тим чи іншим чином.

Він жив у стурбованій метушні проміскуїтету. Він крутив романи з дружинами колег, знімав туристок у портових барах чи в Італійському клубі; спав зі шльондрами.

Із Сорайєю він познайомився у невеличкій тьмяній вітальні, поруч із приймальною «Обачних супутниць», на вікнах там висіли венеційські жалюзі, у кутках стояли рослини в горщиках, повітря було затхлим від диму. У каталогах її називали «екзотичною». На фотографії вона мала у волоссі червону квітку страстоцвіту й ледь помітні зморшки в кутиках очей. Підпис попереджав: «лише пообіді». Саме це й переконало його — обіцянка зачинених кімнат, прохолодних простирادل, украдених годин.

Із самого початку все задовольняло його, було саме тим, чого він хотів. У самісіньке яблучко. Цілий рік йому не доводилося повертатися до агенції.

А потім випадкова зустріч на Сент-Джордж-стрит, і слідом за нею — відчуженість. Сорайя не скасовує зустрічей, і все ж він відчуває, як вона холоднішає, перетворюючись на чергову жінку, перетворюючи його на чергового клієнта.

Він має достатньо точне уявлення про те, як повії обговорюють своїх клієнтів-завсідників, особливо старших чоловіків. Вони розповідають історії, сміються, але й здригаються, як здригаєшся, побачивши посеред ночі в умивальнику таргана. Незабаром вони витончено й злісно здригатимуться при згадці про нього. Цієї долі йому не вдасться уникнути.

Четвертого після випадкової зустрічі четверга, коли він уже збирається вийти з квартири, Сорайя робить заяву, до якої він так намагався підготуватися.

— Моя мати захворіла. Я збираюся зробити перерву й попіклуватися про неї. Наступного тижня мене тут не буде.

— Ми побачимося за два тижні?

— Не знаю. Залежить від того, як вона почуватиметься. Краще спершу зателефонуй.

— Я не маю твого номера.

— Зателефонуй до агенції. Вони знатимуть.

Він вичікує кілька днів, а потім таки телефонує туди. «Сорайя? — перепитує чоловік у слухавці. — Сорайя пішла від нас. Ні, ми не можемо дати вам її контакти. Це суперечить нашим правилам. Хочете познайомитися з іншою нашою співробітницею? У нас є чимало екзотичних дівчат на вибір — малазійки, тайки, китайки, лише скажіть, кому віддаєте перевагу».

Він проводить один вечір із іншою Сорайєю — це, схоже, стало розповсюдженою *pot de commerce*¹ — у кімнаті готелю на Лонг-стрит. Цій дівчині не більше вісімнадцяти років, вона недосвідчена і, на його думку, вульгарна.

— То чим ти займаєшся? — цікавиться вона, вислизаючи з одягу.

— Експортом-імпортом, — бреше він.

— Та ну? — не вірить дівчина.

На його кафедрі з'являється нова секретарка. Він запрошує її в ресторан на обачливій відстані від університетського містечка й за краветковим салатом слухає, як вона жаліється на школу, де вчать сини. «Торговці наркотиками вештаються навколо ігрового майданчика, — каже вона, — а поліція нічого не робить». Три роки тому в новозеландському консульстві вони з чоловіком записалися в чергу охочих емігрувати.

— Таким людям, як ви, простіше. Я маю на увазі, якою б не була ситуація, ви принаймні завжди знали, на якому світі перебуваєте.

— Яким людям?

— Я кажу про ваше покоління. Тепер люди просто вибирають собі закони, яких вони хочуть дотримуватися. Це анархія. Як можна виховувати дітей, коли навколо панує анархія?

Її звать Дон. Наступного разу, коли він запрошує її на побачення, вони опиняються в його будинку й займаються сексом.

---

¹ Торгівельною маркою (фр.).

Це було помилкою. Звиваючись і дряпаючись, вона доводить себе до такого збудження, ледь піна з рота не йде, і врешті-решт викликає лише відразу. Він позичає їй щітку для волосся та відвозить назад до університету.

Пізніше він уникає її, намагаючись не зазирати до бюро, у якому вона працює. Своєю чергою, вона спочатку кидає на нього ображені, а потім презирливі погляди.

Йому варто здатися, він уже стомився від гри. Цікаво, у якому віці, розмірковує він, Оріген¹ оскопив себе? Не найелегантніше рішення, але старішання — узагалі неелегантна справа. Воно нагадує прибирання на столі, принаймні можна зосередитися на відповідних для старості роздумах: приготуватися до смерті.

Чи можна піти до лікаря з таким проханням? Це, безумовно, нескладна операція: щодня її роблять тваринам, і тварини непогано виживають, якщо не зважати на неприємний осад. Відрубав, перев'язав: із місцевим знеболювальним, твердою рукою і крапелькою апатії можна навіть упоратися самому, за підручником. Чоловік на кріслі відтинає щось від себе — огидне видовисько, але не огидніше, з певної точки зору, за вправління того ж чоловіка на жіночому тілі.

Залишається Сорайя. Він мусить перегорнути останню сторінку, але натомість платить детективній агенції, аби вони відшукали її. За кілька днів він уже знає її справжнє ім'я, її адресу, її телефонний номер. Він телефонує о дев'ятій ранку, коли чоловік та діти вже мали б піти з дому.

— Сорайє, — каже він. — Це Девід. Ти як? Коли я знову зможу побачити тебе?

Западає довга тиша, а потім вона озивається:

— Я не знаю, хто ви, — каже вона. — Ви турбуєте мене в моєму власному будинку. Я вимагаю, аби ви більше ніколи не телефонували мені, ніколи.

---

¹ Грецький християнський теолог, філософ, учений. Один зі східних церковних письменників. Засновник біблійної філології.

«Вимагаю». Мабуть, вона мала на увазі «наказую». Його дивує її верескливість — раніше на це й натяку не було. Та, зрештою, на що ще розраховувати хижаків, коли він вдиратиметься до лисиччиного гнізда, до домівки її дитинчат?

Він кладе слухавку. Тінь заздрості до її чоловіка, котрого він ніколи не бачив, пронизує його тіло.

ДВА

Без четвергових інтерлюдій тиждень безбарвний, як пустеля. Трапляються дні, коли він не знає, куди подітися.

Більшість часу він проводить в університетській бібліотеці, читаючи все, що вдається знайти про широке коло Байронових знайомств, додаючи нотатки до тих, що вже заповнили дві товстих папки. Насолоджується пізньою пообідньою тишею читальної зали, зворотною прогулянкою додому: свіжим зимовим повітрям, вологими мерехтливими вулицями.

У п'ятницю ввечері, повертаючись додому довгим круглим шляхом через старий парк коледжу, він помічає попереду одну зі своїх студенток. Її звать Мелані Ісаакс, вона відвідує його курс, присвячений романтикам. Не найкраща студентка, але й не найгірша: достатньо розумна, але без жодної власної думки.

Вона не поспішає, тож незабаром він наздоганяє її та вітається:

— Привіт.

У відповідь Мелані всміхається радше хитрою, ніж сором'язливою усмішкою, і киває. Вона маленька й худенька, має коротко підстрижене чорне волосся, широкі, майже китайські, вилиці та великі темні очі. Її вбрання завжди вражає. Сьогодні це темно-бордова міні-спідниця, светр гірчичного кольору та чорні колготки; золоті брязкальця на поясі пасують до золотих кульчиків.

Він злегка закоханий у неї. Невелика дивина: рідко минає семестр, коли він не закохується в котрусь із дівчат зі своєї групи. Кейптаун — місто рясної краси і красунь.

Чи відомо їй, що він поклав на неї око? Напевно. Жінки відчувають такі речі, вагу сповнених бажанням поглядів.

Дош шойно вшух; у канавах обабіч доріжки тихо дзюркотить вода.

— Моя улюблена пора року, моя улюблена пора дня, — зауважає він. — Ви живете десь тут?

— За парком. Винаймаю кімнату.

— Кейптаун ваше рідне місто?

— Ні, я виросла в Джорджі¹.

— Я живу неподалік. Можна запропонувати вам випити чогось?

Обережна пауза.

— Гаразд. Але мені потрібно повернутися до пів на восьму.

Із парку вони виходять до спокійного житлового кварталу, де він прожив останні дванадцять років, спочатку з Розалінд, а потім, після розлучення, сам.

Він відчиняє внутрішні ворота, відчиняє двері та пускає дівчину досередини. Вмикає світло, бере в неї ташечку. У її волоссі мерехтять краплі дощу. Він роздивляється її з відвертим зачаруванням. Вона опускає погляд і знову всміхається тією ж невловимою і, напевно, кокетливою посмішкою, що й раніше.

На кухні він відкорковує пляшку «Мірласта» й викладає на тарілки печиво й сир. Коли повертається до кімнати, вона стоїть біля книжкових полиць, нахиливши голову, і читає написи на корінцях. Він вмикає музику: Моцарт, кларнетний квінтет.

Вино і музика — ритуал, який розігрують одне перед одним чоловіки й жінки. У ритуалах немає нічого поганого, їх вигадали, аби пом'якшувати ніяковість. Але дівчина, котру він привів додому, не лише молодша за нього на тридцять років, — вона студентка, його студентка, студентка, якою він опікується. Не має значення, що промайне зараз між ними, їм доведеться знову зустрітися як учителю та учениці. Чи готовий він до цього?

— Вам подобається мій курс? — цікавиться він.

---

¹ Місто в Західній Капській провінції ПАР.

— Мені подобається Блейк. А ще «Wonderhorn».

— «Wunderhorn»¹.

— А ось від Вордсворта я не в захваті.

— Вам не варто було мені цього казати. Вордсворт — один із моїх учителів.

Це правда. Скільки він себе пам'ятає, гармонії «Прелюдії» завжди відлунювали в ньому.

— Можливо, наприкінці курсу я більше цінуватиму його. Можливо, він сподобається мені більше.

— Можливо. Але мій досвід підказує, що поезія або промовляє тобі щось із першого слова, або не промовляє взагалі. Це спалах відвертості і спалах взаємності. Як блискавка. Як мить, коли закохуєшся.

Як мить, коли закохуєшся. Невже молодь ще й досі закохується чи цей механізм вийшов з ужитку, став непотрібним, дивакуватим, як парові двигуни? Він не в курсі подій, відстав від часу. Судячи з того, що він знав, закоханість могла вийти з моди і знову повернутися на сцену з півдужини разів.

— А ви пишете вірші? — запитує він.

— Писала, коли була школяркою. Вони були не надто вдалими. А тепер у мене немає на це часу.

— А як щодо пристрасі? У вас є якісь літературні пристрасі? Вона насуплюється, зачувши незвичне слово.

— На другому курсі ми вивчали Адрієнну Річ² і Тоні Моррісон³. А ще Еліс Вокер⁴. Тоді я страшенно зацікавилася. Але не можу достеменно назвати це пристрасю.

Отже, вона — не надто пристрасне створіння. А може, обра-ла шлях манівцями, аби попередити його, щоб не набридав?

— Я збираюся влаштувати сяку-таку вечерю, — каже він. — Приєднається до мене? Усе буде надзвичайно скромно.

---

¹ Збірка німецьких народних пісень, видана в XIX столітті двома німецькими поетами-романтиками — Ахімом фон Арнімом та Клеменсом Брентано.

² Американська поетеса, публіцист, представниця другої хвилі фемінізму.

³ Американська письменниця, лауреат Нобелівської премії з літератури 1993 року.

⁴ Афроамериканська письменниця і феміністка.

Схоже, вона вагається.

— Ну ж бо! — наполягає він. — Скажіть «так»!

— Гарзд. Але спочатку мені потрібно зателефонувати.

Телефонна розмова триває довше, ніж він очікував. Він чує, як долинає з кухні бурмотіння, помережане паузами.

— Які у вас плани щодо кар'єри? — питає він згодом.

— Драматургія та дизайн. Я пишу свою дипломну роботу в театрі.

— А чому ж тоді обрали курс романтичної поезії?

Мелані замислюється, наморщивши носа.

— Здебільшого я обрала його через атмосферу, — озивається вона врешті. — Я не хотіла знову братися за Шекспіра. Його вже вчила торік.

Приготована ним вечеря справді скромна: тальятеле¹ з анчоусами під грибним соусом. Він дозволяє їй порізати гриби. Решту часу вона сидить на ослинчику й спостерігає, як він готує. Вони вечеряють у вітальні, відкривши другу пляшку вина. Мелані їсть без упину. Здоровий апетит для такої стрункої дівчини.

— Ви завжди готуєте самі? — запитує вона.

— Я живу один. Якщо сам не приготую, ніхто не приготує.

— Ненавиджу готувати. Гадаю, мені варто навчитися.

— Чому? Якщо ви справді ненавидите це, поберіться з тим, хто вміє готувати.

Удвох вони уявляють собі цю картину: юна дружина в незугарному одязі та крикливих прикрасах уривається до вхідних дверей і нетерпляче приношується; чоловік, безбарвний містер Праведник у фартуху, помішує щось у каструльці серед клубів пари. Ролі змінюються: матеріал для буржуазної комедії.

— Це все, — каже він, коли в тарілці не залишається нічого. — Десерту немає, хіба, якщо хочете, можете з'їсти яблуко або йогурт. Пробачте, я не знав, що в мене буде гостя.

— Усе було чудово, — каже Мелані, допиваючи вино й підводячись. — Дякую.

---

¹ Різновид локшини.

— Не йдіть ще. — Він бере дівчину за руку й веде до канапи. — Я хочу вам дещо показати. Ви любите танці? Не танцювати, а танці? — Він вставляє касету до відеомагнітофона. — Це фільм, знятий чоловіком на ім'я Норман Макларен¹. Досить старий. Я натрапив на нього в бібліотеці. Цікаво, як він вам сподобається.

Вони сідають пліч-о-пліч і дивляться фільм. Двоє танцюристів виконують свої па на голій сцені. Їхні зображення, зняті за допомогою стробоскопу, перетворюються на привидів, розпускаються позаду них віями, змахами крил. Чоловік уперше побачив цей фільм чверть століття тому, але він і досі захоплює: мить теперішнього і минуле цієї миті ненадовго застигають в одному й тому ж просторі.

Йому хочеться, щоб дівчина теж захопилася фільмом, але він відчуває, що їй байдуже.

Коли плівка закінчується, вона встає й обходить кімнату. Підіймає кришку фортепіано й натискає на середнє до.

— Ви граєте? — цікавиться Мелані.

— Трохи.

— Класику чи джаз?

— Боюся, нічого схожого на джаз.

— Зіграєте мені щось?

— Не зараз. Я давно не практикувався. Іншим разом, коли ми знатимемо одне одного краще.

Вона зазирає до його кабінету.

— Можна подивитися? — питає дозволу.

— Увімкніть світло.

Він вмикає іншу музику: сонати Скарлатті², музику-кішку.

— У вас тут чимало книжок Байрона, — каже вона, повертаючись із кабінету. — Він ваш улюблений поет?

— Я пишу про нього. Про його італійський період.

— Хіба він не помер молодим?

---

¹ Канадський режисер-мультиплікатор.

² Італійський композитор і клавесиніст епохи бароко.

— У тридцять шість. Вони всі помирили молодими. Або втрачали хист. Або божеволіли, і їх замикали десь. Але Байрон помер не в Італії. Він помер у Греції. До Італії він утік, аби уникнути скандалу, і оселився там. Осів. Зустрів останнє в житті велике кохання. У ті часи Італія була популярним місцем серед англійців. Вони вірили, що італійці зберегли зв'язок із природою, менше піддаються умовностям, залишаються пристраснішими.

Мелані знову обходить кімнату.

— Це ваша дружина? — питає вона, зупинившись перед фотографією в рамці на кавовому столику.

— Моя мама. Клацнули, коли вона була молодою.

— А ви одружений?

— Був. Двічі. Але зараз — ні. — Він не каже: «Ні, тепер я задовольняюся тим, що підвернеться». Не каже: «Тепер я вдовольняюся шльондрами». — Можна запропонувати вам лікер?

Вона не хоче лікер, але погоджується додати до кави віскі. Коли вона сьорбає свій напій, він нахилиється до неї й торкається її щоки.

— Ви дуже гарна, — каже він. — Я збираюся схилити вас до чогось необачного. — Знову торкається її. — Залишайтеся. Проведіть ніч зі мною.

Вона пильно дивиться над нього над вінцями чашки.

— Чому?

— Тому що вам варто так учинити.

— Чому мені варто так учинити?

— Чому? Тому що жіноча краса належить не одній тільки жінці. Це частина дарунка, який вона приносить із собою на землю. Її обов'язок — ділитися красою.

Його рука так і лежить на її щоці. Вона не відхиляється, але й не відповідає на його ніжність.

— А що як я вже нею ділюся? — Її ледь помітно перехоплює подих. Коли за тобою впадають, це завжди збуджує; приємно збуджує.

ЗМІСТ

Один	5
Два	15
Три	21
Чотири	32
П'ять	39
Шість.....	50
Сім	62
Вісім	71
Дев'ять	78
Десять.....	83
Одинадцять.....	91
Дванадцять	103
Тринадцять.....	109
Чотирнадцять	115
П'ятнадцять	124
Шістнадцять.....	138
Сімнадцять	149
Вісімнадцять.....	152
Дев'ятнадцять	165
Двадцять	177
Двадцять один.....	189
Двадцять два.....	197
Двадцять три	207
Двадцять чотири	214

Літературно-художнє видання

КУТЗЕЕ Дж. М.

Безчестя

Роман

Керівник проекту *М. Г. Шакура*
Координатор проекту *К. В. Озерова*
Відповідальний за випуск *Н. О. Міщенко*
Редактор *Р. В. Мельників*
Художній редактор *Т. О. Волошина*
Технічний редактор *І. О. Гнідая*
Коректор *Т. М. Вакуленко*

Підписано до друку 04.04.2017. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Newton». Ум. друк. арк. 11,76.
Наклад 7000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61140, Харків-140, просп. Гагаріна, 20а
E-mail: cor@bookclub.ua

Віддруковано з готових діапозитивів на ПП «ЮНІСОФТ»
Свідоцтво ДК №3461 від 14.04.2009 р.
www.unisoft.ua
61036, м. Харків, вул. Морозова, 13Б

- за телефонами довідкової служби
(050) 113-93-93 (МТС); (093) 170-03-93 (life);
(067) 332-93-93 (Київстар); (057) 783-88-88

- на сайті Клубу: www.bookclub.ua
- у мережі фірмових магазинів
див. адреси на сайті Клубу або за QR-кодом

Надсилається безоплатний каталог

Запрошуємо до співпраці авторів
e-mail: publish@bookclub.ua

**Запрошуємо до співпраці художників,
перекладачів, редакторів**
e-mail: editor@bookclub.ua

**Для гуртових
клієнтів**

Харків

тел./факс +38(057)703-44-57
e-mail: trade@bookclub.ua
www.trade.bookclub.ua

Київ

тел./факс +38(067)575-27-55
e-mail: kyiv@bookclub.ua

Одеса

тел./факс +38(067)572-44-28
e-mail: odessa@bookclub.ua

Кутзее Дж. М.

K95 Безжестя : роман / Джон Максвелл Кутзее ; пер. з англ.
Є. Даскал. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного
Дозвілля», 2017. — 224 с.

ISBN 978-617-12-3140-5 (укр.)

ISBN 978-0-14-029640-2 (англ.)

Професор Девід Лур'є не справляє враження на студентів, мало цікавих до англійської літератури XIX століття. У свої п'ятдесят два він уже двічі розлучений, однак не втрачає інтересу до жінок і шукає можливості задовольнити інтимні потреби. Рідко буває семестр, коли він не захоується в котрусь зі студенток. Проте інтрижка з Мелані Ісаак вибиває його з усталеного ритму й веде до незворотних змін. Професор переїжджає до доньки в село, де й починається новий, надто складний етап у його житті...

**УДК 821.111(680)
ББК 84(6Пд)**